

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Державне підприємство – боржник з особливим статусом

Олександр Банасько

Суддя судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

Попередньо державні підприємства, щодо яких законодавством України встановлено заборони у процедурі банкрутства, можна розділити на дві групи:

Державні підприємства, щодо яких неможливо відкрити провадження у справі про банкрутство

Державні підприємства, щодо яких допускається відкриття провадження у справі про банкрутство, але неможливо застосувати судові процедури санації та ліквідації

Судова практика у справах про банкрутство державних підприємств

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 12.11.2019 у справі № 10/1106

Господарські суди, які здійснюють провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, повинні враховувати обов'язкову вимогу законодавця та застосувати імперативні вимоги частини 5 статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" (окремо або разом з нормою пункту 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство) щодо припинення (закриття) провадження у таких справах у разі прийняття компетентним органом рішення про приватизацію державного підприємства-боржника на будь-якій стадії провадження у справі, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває ця справа про банкрутство (розпорядження майном, санація, ліквідація).

Для прийняття рішення про закриття/припинення провадження у справі про банкрутство боржника відповідно до частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" необхідним і достатнім є встановлення судом на підставі поданих сторонами доказів у справі обставин належності Державі Україна прямо або опосередковано частки акцій цього боржника, що перевищує 50 відсотків акцій, та чинності (на момент ухвалення відповідного судового рішення) прийнятого стосовно боржника рішення про приватизацію.

Обставини здійснення процедури приватизації об'єкта боржника законодавцем до уваги не беруться.

Інформація щодо корпоративних прав держави – акції (частки, паї) у статутних капіталах підприємств, господарських товариств, які належать державі, що внесена та міститься у Єдиному реєстрі об'єктів державної власності, є публічно доступною для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян інформацією, оприлюднюється у формі відкритих даних на офіційному веб-сайті Фонду державного майна України, що здійснює контроль за повнотою даних, які вносяться до Реєстру, а тому з огляду на її зміст та порядок внесення до цього Реєстру (пункт 9.11) закон не вимагає підтвердження додатковими доказами розміру частки корпоративних прав держави у статутних капіталах підприємств, господарських товариств.

Постанова КГС ВС від 20.06.2019 у справі № 910/3409/18

Приписами частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" та пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство встановлено імперативну вимогу щодо закриття провадження у справі про банкрутство, порушеного за заявою ініціюючого кредитора до боржника, яким є державне підприємство, щодо якого прийнято рішення про приватизацію, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває дана справа про банкрутство.

Висновки апеляційного суду про те, що тільки місцевий суд в даному випадку може вирішити питання про закриття провадження у справі про банкрутство, колегія суддів касаційного суду вважає помилковими.

Постанова КГС ВС від 05.12.2019 у справі № 922/1200/18

Згідно з частиною третьою статті 214 Господарського кодексу України процедури щодо неплатоспроможних боржників, передбачені цим Кодексом, не застосовуються до казенних підприємств. До державних підприємств, які відповідно до закону не підлягають приватизації, вказані процедури застосовуються в частині санації чи ліквідації лише після виключення їх у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Отже, судові процедури санації та ліквідації щодо боржника, включеного до переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації відповідно до Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації", можуть бути здійснені тільки після виключення боржника з цього переліку.

При вирішенні питання щодо подальшої процедури банкрутства, що підлягає застосуванню до боржника, за наслідками спливу встановленого законом та ухвалою суду строку, на який вводиться процедура розпорядження майном, судам належить враховувати тривалість процедури розпорядження майном на момент винесення рішення про подальшу процедуру банкрутства, а також обставини (якщо вони мали місце), що обумовили тривалу процедуру розпорядження майном - понад встановлену законом, зокрема: повноту та добросовісність виконання розпорядником майна покладених на нього законом обов'язків у процедурі розпорядження майном, чи мала місце заміна розпорядника майна та їх кількість, позицію визнаних у справі кредиторів стосовно подальшої процедури банкрутства боржника, здійснення оскарження та тривалість перегляду ухвалених у справі судових рішень тощо.

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 10.12.2019 у справі № 906/1290/15

Предметом провадження у справі про банкрутство є досягнення легітимної мети визначеної Законом про банкрутство, яким встановлено умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

З огляду на викладене наявність встановленого законом обмеження щодо застосування до боржника, який не був виключений з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, процедур санації чи ліквідації (частина четверта статті 96 Закону про банкрутство), неукладення впродовж тривалого часу мирової угоди в процедурі розпорядження майном у цій справі та відсутність у зв'язку з наведеним успішного завершення процедури банкрутства боржника позбавляють можливості досягнення легітимної мети Закону про банкрутство.

Постанова КГС ВС від 21.11.2018 у справі № 910/3704/13

Виходячи з того, що процедура розпорядження майном ДП "ДПІ "Діпроверф" триває вже більше 6 років, суд першої інстанції мав обов'язково дослідити та з'ясувати реальну можливість затвердження у даній справі мирової угоди, врахувати при вирішенні спору, що діючий у справі мораторій упродовж значного строку забороняє задоволення вимог кредиторів боржника, а безпідставне затягування процедури банкрутства на стадії розпорядження майном може привести до порушення прав боржника, кредиторів та заподіяння додаткових витрат у даній справі.

У випадку тривалого здійснення провадження у справі про банкрутство з неможливістю його завершення із застосуванням спеціальних норм законодавства про банкрутство, при вирішенні питання про наявність/відсутність підстав для закриття провадження у справі суд не позбавлений можливості застосувати загальні процесуальні норми з метою забезпечення права на справедливий суд в розумінні строків розгляду справи та забезпечення балансу інтересів кредиторів та боржника під час судового провадження

Постанова КГС ВС від 23.04.2019 у справі № Б-19/30-06

Враховуючи баланс інтересів боржника та кредиторів (як конкурсних, так поточних), відсутність ефективних наслідків діяльності кредиторів та арбітражного керуючого протягом тривалого продовження справи про банкрутство на стадії розпорядження майном (понад 12 років), відсутність наслідків з укладення мирової угоди між кредиторами та боржником, прийнявши до уваги завдання господарського судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, апеляційний суд дійшов правильного висновку про те, що провадження у справі мало бути закритим згідно з пунктом 1 частини 1 статті 231 ГПК України, оскільки законодавцем заборонено введення подальших процедур банкрутства, а заходів до укладення мирової угоди та закриття провадження у зв'язку з цим сторони спірних правовідносин не вчинили.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!